

har bragt det ind heri Salen, er gaaet ud, nemlig at Almeenvellet fordrer en Evangsløv, er vistnok meget tvivlsom. Saavel almindelige Retsregler som ogsaa Grundlovens § 87 siger, at ingen Eier kan tilpligtes at afstaae sin Eiendom, uden at Almeenvellet fordrer det, og det er altsaa dette Spørgsmaal, hvorpaa vi fornemmelig maae have Opmærksomheden henvendt. Det være langfra mig at nægte, at Fæstefagen i høi Grad interesserer Almeenvellet; den er vistnok én af de allervigtigste Reformér, om hvilken Talen kan være, men der er Forskjel paa, om en Sag interesserer Almeenvellet, og paa at Almeenvellet fordrer den som en paatrængende Nødvendighed. Interessere Almeenvellet gjør den vistnok aabenbart. Den interesserer det i national-økonomisk Henseende; men jeg skal ligesaa lidt dvæle herved, som den ærede Landsthingsmand, der nys havde Ordet, gjorde det, fordi jeg forudsætter, at dette er almindelig anerkjendt, fordi jeg forudsætter, at det er Noget, hvorom der ikke hersker forskjellige Meningér, at Fæstevæsenet er en Institution, der indvirker hæmmende med Hensyn til Nationalproductionen og den almindelige Velstand. Denne Sag har imidlertid, foruden dens national-økonomiske Side ogsaa en politisk Side, saaledes som den ærede Taler, der sidst havde Ordet, ligeledes berørte, og denne dens politiske Side skulde jeg næsten ansee for endnu vigtigere end den nationaløkonomiske. Der er ved denne Sag lidt efter lidt kommet en Spænding, en Lidenskabelighed og en Bitterhed i Gemittet saavel hos Fæstebønderne som hos Godseierne, som ikke kan Andet end indvirke demoraliserende, og som tillige, hvis uroligere Tider end den nærværende skulde komme, kunde blive truende og komme til at virke fordærligt. Men om man nu altsaa ikke kan nægte, at Fæstefagens Fremme høiligt interesserer Almeenvellet, saa er det vistnok dog væsentligt forskjelligt fra, at Almeenvellet paatrængende skulde fordre den; man seer ogsaa en Art indirecte Indrømmelse heraf i, at saavel dette

Forslag, som de Forslag, der tidligere have været stillede, ikke paastaae, at Sagen ubetinget skal gennemføres, men kun gennemføres, naar Fæstebonden ønsker Afløsning; thi fordrede Almeenvellet Fæstets Overgang til Selveiendom som en ubetinget Nødvendighed, kunde man jo ikke gjøre denne Sag i de enkelte Tilfælde afhængig af Fæstebondens Erklæring, om han ønskede den. Idet jeg saaledes indrømmer, at Almeenvellet er interesseret i den paagjældende Reforms Udførelse, benægter jeg, at den er saa paatrængende nødvendig, at man bør indlade sig paa en Evangsløv, inden man fra Regjeringens Side har prøvet alle Midler til at tilvejebringe en mindelig Overenskomst; og jeg har den Overbeviisning, at der er et Mittel, som kunde virke meget kraftigt i den omhandlede Henseende, og som man altsaa i ethvert Fald maatte søge anvendt, inden man streed til en Evangsløvs Anvendelse, men, som man dog hidtil endnu ikke har gjort Brug af, og det er at lade Landet bereise af Commissioner, som skulde søge at mægle Forlig i den omhandlede Henseende mellem Fæsterne og Godseierne. Jeg ledes paa denne Tanke derved, at det er mig nøie bekendt, med hvor overordentlig stor en Virkning dette Mittel blev brugt, da Talen var om det ubestemte Høveries Afløsning. Der var dengang 759 Godser, om hvilke Talen var, og paa de 722 opnaaede man et mindeligt Forlig, saaat man kun paa 37 Godser af de 759 blev nødt til at anvende Evang. Nu troer jeg vel ikke, at man i denne Sag kan vente sig et saa gunstigt Resultat, dertil er der for Dieblirket for megen Lidenskabelighed hos de paagjældende Parter; men jeg troer, at dette Mittel endnu vil kunne anvendes med meget stort Held, naar man valgte de Personer, som skulde søge at forene de modsættende Parter, med Omhyggelighed, og sørgede for hertil at udvælge Mænd, om hvem man kunde forudsætte, at de paagjældende Parter vilde være villige til at laane et gunstigt Dre.